

על מה מכוונים בתקיעות?

במדבר פרק כט - ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו יום תרועה יהיה לכם.

ראש השנה לג, ב - ת"ר: מנין שבשופר - תלמוד לומר 'והעברת שופר תרועה', אין לי אלא ביובל, בראש השנה מנין? תלמוד לומר בחדש השביעי.

רמב"ן בראשית פרק יב - והנה זאת הפרשה לא בארה כל הענין, כי מה טעם שיאמר לו הקדוש ברוך הוא עזוב ארצך ואיטיבה עמך טובה שלא היתה כמוהו בעולם, מבלי שיקדים שהיה אברהם עובד אלהים או צדיק תמים?... אבל הטעם, מפני שעשו אנשי אור כשדים עמו רעות רבות על אמונתו בהקב"ה, והוא ברח מהם ללכת ארצה כנען ונתעכב בחרן, אמר לו לעזוב גם אלו ולעשות כאשר חשב מתחלה, שתהיה עבודתו לו וקריאת בני האדם לשם ה' בארץ הנבחרת, ושם יגדל שמו ויתברכו בו הגוים ההם, לא כאשר עשו עמו באור כשדים שהיו מבזין ומקללים אותו, ושמו אותו בבור או בכבשן האש. ואמר לו שיברך מברכיו ואם יחיד מקללו יואר, וזה טעם הפרשה. אבל התורה לא תרצה להאריך בדעות עובדי עבודה זרה ולפרש הענין שהיה בינו ובין הכשדים באמונה, כאשר קצרה בענין דור אנוש וסברתם בעבודה זרה שחדשו.

שפת אמת בראשית פרשת לך לך - רמב"ן הקשה שנאמר לך לך בלי שנזכר מקודם חיבתו. ובזוה"ק נראה כי זה עצמו השבח ששמע זה המאמר לך לך שנאמר מהשי"ת לכל האנשים תמיד כמ"ש וי לאינון דשינתא בחוריהון ואאע"ה שמע וקיבל. וממילא נקרא רק הדיבור אליו כי הלא לא נמצא מיוחד לשמוע. רק הוא אבל בודאי זה השבח בעצמו שהי' מוכן לקבל המאמר.

מכילתא דרבי ישמעאל יתרו - מנהג ההדיוט, כל זמן שהוא הולך קולו עמום, אבל כאן כל זמן שהוא הולך קולו מגביר, ולמה כך מתחלה, כדי לשכך את האוזן מה שהיא יכולה לשמוע.

ילקוט שמעוני תורה פרשת וירא רמז קא - ר' חנינא בן דוסא אומר אותו איל שנברא בין השמשות לא יצא ממנו דבר לבטלה גידין של איל אלו עשרה נבלים של כנור שהיה דוד מנגן בהן עירו/עורו/ של איל היה אזור מתניו של אליהו קרניו של איל שמאלו שתקע בו בהר סיני ויהי קול השופר, קרנו של ימין שהוא גדול משמאלו שהוא עתיד לתקוע בו לעתיד לבא שנאמר והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול.

אלשיך ישעיהו פרק יח - כל יושבי תבל ושוכני ארץ כנשא נס וכו', שהוא כאשר יהיו על ההרים רגלי מבשר, אז תראו כי כ"כ יפורסמו נפלאותיו ית', כי בעת ההיא שהוא ית' נושא נס על הרי ישראל, כד"א ונשא נס לגוים, אשר זה לפי הטבע לא יראוהו רק אשר הם בארץ ישראל, ועכ"ז כל יושבי תבל שהוא כל העולם, ושוכני ארץ, הם שוכני ארץ ישראל תראו כא', כאלו הכל שוכנים בארץ ישראל, וכן כאשר יתקע בשופר גדול, שהוא רוחני מאתו ית' שהוא מעין שופר של מתן תורה שהיה רוחני, שלא היה נשמע רק לישראל, כי אומות העולם מ"ה לא שמעו כי אם קולות בלבד. וארז"ל כי שופר העתיד הוא גדול משל מתן תורה, כי של מתן תורה היה של שמאל והעתיד הוא של ימין, באופן כי לעתיד לא היה מקום לשמוע אותו האומות, אמר, כי כל יושבי תבל כו' גם כתקוע שופר שהוא ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים וכו'.

ראש השנה טז, א - אמר רבי יצחק, למה תוקעין בראש השנה? - למה תוקעין? רחמנא אמר תקעו! - אלא: למה מריעין? - מריעין? - רחמנא אמר זכרון תרועה! אלא: למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין, ותוקעין ומריעין כשהן עומדין? כדי לערבב השטן.

תוספות - כדי לערבב את השטן - פירש בערוך [כדאיתא] בירושל' בלע המות לנצח וכתוב והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול כד שמע קל שיפוצא זימנא חדא בהיל ולא בהיל וכד שמע תניין אמר ודאי זהו שיפוצא דיתקע בשופר גדול ומטא זימניה למתבלע ומתערבב ולית ליה פנאי למעבד קטגוריא.

רש"י - כדי לערבב - שלא ישטין, כשישמע ישראל מחבבין את המצוות - מסתתמין דבריו.

תולדות יעקב יוסף - או יש לומר ששאל, מאי טעמא צריך להעלות בהדרגה דייקא, בתחלה בישיבה ואח"כ בעמידה ולא להעלותן מיד במדריגה עליונה, ומשני, לערבב השטן, דכתב רמ"א בספר מחיר יין (אסתר ה, יד) שעשה המן עץ גבוה חמשים אמה למרדכי, שהוא היצה"ר והשטן שרצה לפתות את מרדכי שיעלה במדריגה עליונה כדי שזה יהי' סבת נפילתו, יעו"ש. והבין מרדכי זה ולא רצה כי אם שילך בהדרגה, יעו"ש. וז"ש לערבב השטן שכונתו לקטרג שיעלה אדם מיד במעלה עליונה כדי וכו', לך החכם עיניו בראשו כמו שכתבתי לא תעלה במעלות וגו' (שמות כ, כג).

שם משמאל דברים פרשת נצבים - דע"י השופר מסלקין את האבן מן הלב ונצמחה מזה מלכות, דשופר הוא פנימיות כמ"ש ז"ל מאן דנפח מתוכו נפח, וממילא מעורר הכח הפנימי א"כ נסתלקה האבן מעל הלב, ויכולין לומר מלכיות: ובזה יש לומר הטעם שאין תוקעין בשבת, שבשבת אין צריכין סיוע לעורר הנקודה הפנימית ע"י השופר רק השבת בעצמה עושה זה כנ"ל.. וזה שתוקעין כשהן יושבין, כדי שיתעורר הלב עוד קודם ברכת מלכיות ויהיו ברכות מלכיות נאמרין בלב טהור כנ"ל. וז"ש כדי לערבב השטן, דהוא מלך זקן וכסיל ועבודתו להזקין ולהרדים הדבר ושלא להתעורר בעבודת השי"ת מעומקא דליבא וכשתוקעין כדי לעורר הלב היפוך רצון השטן א"כ הוא מתערבב ומתבהיל:

יומא יט, ב - מיקירי ירושלים לא היו ישנין כל הלילה, כדי שישמע כהן גדול קול הברה, ולא תהא שינה חוטפתו. תניא, אבא שאול אמר: אף בגבולין היו עושין כן זכר למקדש, אלא שהיו חוטאין. אמר אביי ואיתימא רב נחמן בר יצחק: תרגומא - נהרדעא. דאמר ליה אליהו לרב יהודה אחוה דרב סלא חסידא: אמריתו, אמאי לא אתי משיח, והא האידנא, יומא דכיפורי הוא, ואבעול כמה בתולתא בנהרדעא. - אמר ליה: הקדוש ברוך הוא מאי אמר? - אמר ליה: לפתח חטאת רבץ. - ושטן מאי אמר? - אמר ליה: שטן ביומא דכיפורי לית ליה רשותא לאסטוני. ממאי? - אמר רמי בר חמא: השטן - בגמטריא תלת מאה ושיתין וארבעה הוי, תלת מאה ושיתין וארבעה יומי - אית ליה רשותא לאסטוני, ביומא דכיפורי - לית ליה רשותא לאסטוני.

רש"י - לפתח חטאת רובץ - יצר הרע מחטיאו בעל כרחו.

בן איש חי ניצבים - ומה שתוקעין תקיעה ושברים ותרועה ותקיעה בסדר זה תחלה, היינו כי התקיעה רומזת לשמחה וטובה, ושברים ותרועה רומזים לצער ויסורין כי זה ילולי יליל וזה גנוחי גנח, ולכך אין עושין תקיעה ושברים במשך אחד ונשימה אחת וכנזכר בספר ה'לבוש' ז"ל מפני שזו רומזת לשמחה וזו להפך ואין לערבבם יחד. והנה ידוע המעשה באותו שעשה טבעת וכתב עליה גם זה יעבר, ואם הוא בצער אז יראנה ויתנחם, ואם הוא בטובה יראנה ולא יבא להתגאות בטובו ועשרו כי יחשוב שגם זה יעבור ואין לו קיום וכן כאן תוקעים אחר תקיעה הרומזת לטובה ושמחה שברים שהם רומזים לצער ויסורים, לרמוז לאדם שלא יתגאה בטובתו ויגבה לבו כי צריך לחשוב, אחר שמחה יבא לתוגה, ותקועים אחר התרועה הרומזת לצער ויסורין, עוד הפעם תקיעה הרומזת לטובה, לרמוז, אם עומד בצער אל יתייאש מן הרחמים אלא יחשוב, סוף הכבוד לבא ויראה ימי טובה ושמחה, גם התקיעה הרומזת לטובה היא ארוכה במשך אחד, לרמוז הטוב יבוא בלתי הדרגות במשך אחד, אך שברים כוחות קצרים לרמוז שהצער יבא מעט מעט, וכמ"ש על פסוק "ויהי ה' משגב לדרך משגב לעתות בצרה" שיחלק עת אחד גדול של צרה לעתות קטנים כדי שיסבלם האדם ולא ימות: